

Høringsuttalelse fra Danseinformasjonen til Kulturutredningen 2014

Stiftelsen Danseinformasjonen (DI) ble opprettet av Norsk Ballettforbund (nå NoDa) i 1994 som nasjonalt informasjons- og kompetansesenter for dansekunst med mandat til å arbeide for etablering av Dansens Hus, som ble realisert som organisasjon i 2004 og med eget hus i 2008. DI er lokalisert i Dansens Hus og eneaksjonær i Dansens Hus AS.

Danseinformasjonen utarbeider samlet oversikt over forestillinger inkl. statistikk, utdanning og nyhetstjenester. Andre tilbud for kunstfeltet inkluderer bibliotek, videotek, rådgivning og ulike nasjonale og nordiske prosjekter, bl.a. Dansens Dager. DI forvalter Dansearkivet, Norges største samling av materiale fra norsk dansehistorie og leier ut Scenehuset på Majorstua til dansekompanier. DI finansieres over kulturbudsjettet, kapittel 324 Scenekunstformål, post 78.

DI viser til innspill til Kulturløftet 3 og spesielt til våre innspill til dansestrategien ”Dans i hele landet”, som går i dybden på flere av dansefeltets utfordringer. I dette innspillet vil vi fokusere på våre kjerneområder og tilknyttede felt med behov for styrking; dokumentasjon, informasjon, kunnskapsproduksjon, kunstfaglig formidling, forskning og kritikk.

Kulturutredningens tilrådinger

Av tilrådingene vil DI spesielt fremheve:

- Utredningens spesifisering av kulturpolitikkenes ansvarsområde som ”ytringskultur”, nærmere bestemt til virksomheter som har et ekspressivt hovedformål, som museer, bibliotek, arkiv og kunstnerisk virksomhet i vid forstand.
- Styrking av den lokale grunnmuren i et lokalt kulturløft, bl.a. til kulturskolene.
- Økning av midler til Norsk kulturfond.
- Styrke forskningsinnsatsen på det kulturpolitiske området og å utvikle en mer kunnskapsbasert kulturpolitikk.

Utvikling av dansekunst i Norge

For å vurdere dansefeltet i dag er det vesentlig å se kunstfeltet i historisk sammenheng. Dansefeltet er best beskrevet (i kraft av nesten å være fraværende) i den historiske gjennomgangen av scenekunsten i Norge i *NOU 2002: 8 Etter alle kunstens regler*:

”Det er først på 1970-tallet at dagens scenekunststruktur og finansieringsordning tar form med en betydelig økning i de offentlige kulturbudsjettene og en sterk vekst i institusjonsbyggingen. De fem regionteatrene, Hålogaland Teater i Tromsø, Teatret Vårt i Molde, Telemark Teater (seinere Teater Ibsen) i Skien, Sogn og Fjordane Teater i Førde og Nordland Teater i Mo i Rana ble alle etablert på 70-tallet og tilsvarte på mange måter Länsteatret og Egnsteater i Sverige og Danmark. Det er rimelig å tro at det negative utbyggingsargumentet «teaterløse fylker» oppstod i den samme perioden. Parallelt med utbyggingen av NRK’s distriktskontorer, og drevet fram av den samme folkeopplysningsiveren, så nok mange politikere for seg en fullt utbygd norsk teatermodell med et offentlig finansiert institusjonsteater i hvert fylke.

Da nyetableringen stoppet opp på slutten av 80-tallet var nok hovedgrunnen at scenekunstfeltet samlet dro så betydelige deler av det samlede kulturbudsjettet at det var politisk vanskelig å argumentere for videre utbygging, samme hvor teaterløse noen fylker ennå var.

(...) Og endelig fikk norsk dans i 1989 en etterlengtet etablering med Carte Blanche danse teater i Bergen.”

Da den statlige institusjonsbyggingen stoppet opp, hadde dansefeltet allerede mange markante aktører i det frie feltet. Og siden har veksten, slik vi kjenner den, fortsatt. Dansefeltet har fra sin spede begynnelse vært kunstnerinitiert – ikke politikerinitiert (det gjelder også initiativene bak Operaballetten i 1958 og Carte Blanche i 1989).

Vi ser to markante trekk ved utviklingen av dansekunst i Norge:

- Den kan sies å starte med etablering av Norsk Ballettforbund i 1947 og Ny Norsk Ballett i 1948. De fleste kunstnerne har vært kvinner, og utviklingen og veksten i forrige århundre sammenfaller med kvinnefrigjøringen i Norge.
- Den er drevet frem av kunstnerne selv, og den store majoriteten av kunstnerne arbeider i det frie feltet.

Dokumentasjon, informasjon og statistikk

Danseinformasjonens informasjonsvirksomhet om grupperes aktiviteter og forestillinger i inn- og utland har gjort det mulig å dokumentere omfanget og veksten i dansefeltet fra vi ble opprettet i 1994. DI registrerer forestillinger i forkant av premiere som et bidrag til markedsføring av dansekunsten. I mangel av annen registrering har vår forestillingsdatabase, etablert med støtte fra Norsk kulturråd (NKR), gitt myndighetene det mest nøyaktige bildet på veksten i dansefeltet. Forestillingsdatabasen har nå 50 000 registreringer og oppdateres daglig.

- Kunnskapsgrunnlaget om omfanget av norsk dans er for dårlig. Innhenting av statistikk fra rapporterende scener og tilskuddsytere vil ikke fange opp det økende antall grupper som spiller på mindre, uetablerte scener, mottar produksjonsmidler fra andre enn NKR eller turnerer uten reisestøtte fra UD. En rekke aktører som melder sine aktiviteter til DI og forestillingsdatabasen fanges ikke opp av etablerte institusjoner. DI ønsker å bidra til at kunnskapsgrunnlaget blir fullstendig.

Kunnskapsproduksjon, kunstfaglig formidling og forskning

Dansestrategien: ”Det er en viktig oppgave å sørge for at informasjonsgrunnlaget om norsk dans i Norge og utlandet blir best mulig. For å øke kunnskapen om dans og scenekunst som helhet er dokumentasjon av kunst- og produksjonshistorien vel så viktig som den rene statistiske rapportering...”

Danseinformasjonens historieprosjekt - nå Dansearkivet - gjennomførte 67 videointervjuer og samlet inn historisk materiale fra det frie dansefeltet for perioden 1945 til 1995 i to treårige prosjekter finansiert av NKR og Fritt Ord. Vi mottok hele 31 privatarkiv i gave, og samlingen består av 26 000 objekter og 8 500 artikler. Det meste er foreløpig ikke digitalisert og gjort tilgjengelig. Som nevnt over, har forestillingsdatabasen på nett, med informasjon fra 1995 til dags dato, ca. 50 000 objekter.

Dansehistoriens kunstnerinitierte organisering resulterte i at dansehistorien var fragmentert og kun i privat eie. Betydelige deler av den er nå samlet i Dansearkivet, som er Norges største samling av dansehistorisk materiale. Målet er å gjøre samlingen tilgjengelig for forskning og kunnskapsproduksjon og for det interesserte publikum.

Danseinformasjonens stab har solid dansefaglig ekspertise, men ingen arkivfaglig kompetanse. I de senere år, parallelt med at det historiske materialet har vokst, har DI søkt om midler fra ABM-utvikling, NKR og KUD for å styrke denne kompetansen. Imidlertid opplever vi, når vi søker om midler til å styrke den arkivfaglige kompetansen, at vår mangel på samme kompetanse forhindrer tilskudd, til tross for at vi opplever stor interesse for materialet fra samme hold. DI er ingen ABM-institusjon, men håper at utredningens fokus på den ”faktiske arkivsektoren”, som Dansearkivet er en verdifull del av, vil endre denne fastlåste situasjonen.

Parallelt med stor vekst i rekrutteringen til dansefeltet, er mangelen på undervisningsmateriale om dansehistorien prekær. Norges eneste dansehistoriske verk "Historien om norsk ballett" ble skrevet av Valdemar Hansteen på slutten av 80-tallet. Danseinformasjonen har satt sammen "formidlingpakker" med utvalgte deler fra Dansearkivet. Materialet presenteres i foredrag ved høgskoler og andre utdanningsinstitusjoner i den grad vi har kapasitet.

- Dansearkivet har fått et stort omfang og består av svært verdifullt materiale. DI trenger bistand av arkivfaglig kompetanse til kartlegging og systematisering samt råd om bevaring, forvaltning og formidling. Dansearkivet bør tilføres midler for å styrke forsvarlig arkivdrift, videre utvikling og utbygging av samlingen samt formidling.

En satsing på Dansearkivet vil også tilrettelegge for forskning på dansefeltet. Ikke noe sentralt fagmiljø arbeider teoretisk og/eller analytisk med *dansekunst*. Utdanningsinstitusjonene fokuserer i dag på det tekniske, teatervitenskap som fag er svekket og fagmiljøet ved NTNU forsker minimalt på den samtidige dansen. Det er symptomatisk at Norges seneste doktorgrad i dansekunst ble tatt ved Norges Idrettshøgskole og at den neste doktoranden disputerer ved humanistisk fakultet ved UiO. I likhet med mangelen på faglig begrunnet dansekritikk viser dette til mangelen på fagmiljøer og et underskudd i kunnskapsutviklingen om dansekunst generelt og det norske dansefeltet spesielt. Dette får negative ringvirkninger som er diametralt motsatt den ellers positive utviklingen av dansefeltet, sett i forhold til parametre som kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Flere av den siste tidens utredninger og strategier berører behovet for mer debatt, forskning og kritisk virksomhet omkring scenekunst generelt og dansekunst spesielt. En så stor utvikling som vi har hatt og fremdeles er inne i, bør ikke foregå uten å bli gått nærmere etter i sømmene. For å forstå og føre feltet videre trengs mer enn analyser av tall og statistikk, og i lys av den mangelfulle estetiske forskningen på samtidsdansefeltet er det i dag stort behov for prosjekter hvor kunstnerisk utvikling og kvalitet sees i sammenheng med andre aspekter av kunstfeltet.

Vi vil igjen uttrykke støtte til Norsk Kritikerlags uttalelser om det prekære behovet for å styrke dansekritikken. Vi har fortløpende kontakt med medlemmer i kritikerlagets underutvalg og samarbeider der det er mulig om tiltak for å styrke dansekritikken. DI har nylig igangsatt et samarbeid med Scenekunst.no om utlysning av stipender til "nye stemmer" innenfor dansekritikken. Etter planen skal 15 kritikker publiseres på Scenekunst.no og danseinfo.no i løpet av høsten.

En politikk for dans

Slik strategien "Dans i hele Norge" beskriver hvordan tiltak for produksjon, formidling, publikumsutvikling og regional utvikling kan bygge opp under hverandre, håper vi at kulturpolitikken fremover vil etablere tilsvarende tiltak for dokumentasjon, informasjon, kunnskapsproduksjon, kunstfaglig formidling, forskning og kritikk. Dette bør følges opp tydeligere både i form av ansvarliggjøring og styrking gjennom langsiktige økonomiske tiltak. Vi vil framheve at Danseinformasjonens eksisterende virksomhet og posisjon i dansefeltet tilsier at vi kan påta oss slike oppgaver dersom forholdene legges til rette for det.

Oslo, den 1. juli 2013
Randi Urdal
Daglig leder